Q. D. B. V.

DISSERTATIO MEDICA

DE

SYNCOPE ET LIPOTHYMIA,

ex Epitome Praxeos Clinicæ

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII,

HEREDITARII in Schwartza/
MEDICINAE DOCTORIS, COMITIS PALATINI CÆSAREI,
SERENISS. SAXONIÆ DVCVM CONSILIARII ET ARCHIATRI,
THEORETICES PROFESSORIS PVBLICI ORDINARII,

EODEM PRAESIDE,

PVBLICÆ PHILIATRORVM DISQVISITIONI SVBMISSA

A

IOHANNE SAMVELE HEINSIO,
Longosalissano Thuringo,

IN AVDITORIO MEDICO,

HORIS CONSVETIS,

A D. APRIL. Anno M DCC XV.

IENÆ,
LITERIS KREBSIANIS.

VIRIS

PRÆNOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS, CONSULTISSIMIS, NEC NON PRUDENTISSIMIS

D N N.

CONSULIBUS
SYNDICO
CAMERARIIS
TOTIQUE ORDINI SENATORIO SPECTATISSIMO, PATRIÆ SUÆ PATRIBUS
PATRONIS ET FAUTORIBUS ÆTERNUM COLENDIS

ACADEMICAM HANC DISSERTATIONEM SUBMISSA ANIMI DEVOTIONE

offert ac consecrat

IOHANNES SAMUEL HEINSIUS,
Med. Stud.

I. N. I.

PRÆFAMEN.

CVm hodie ſolennis ſit inquiſitio & diſceptatio de perpetuo mobili, operæ pretium videtur ſaltim obiter delibare, motum, ſeu in macrocoſmo, ſeu microcoſmo conſideratum eſſe duplicem, inprimis αὐτόματον, (1.) mechanicum, elementarem, organicum, (2) vitalem.

Vterque occurrit nominatim, & ſpeciali exemplo, ſeu principali potius, cordis humani, & hinc omnium animantium, & viuentium, ita vt prior ſubſtet alteri.

Hic ipſe eſt genuinum primum & perpetuum mobile, quo nullum in vniuerſo orbe datur excellentius. Cumque quicquid mouetur, elogio *Philoſopbi*, moueatur ab alio, hoc ipſo inuitamur ad primum omnium motorem, ſummum Deum.

Satis ſit in præſenti, vt inconcuſſum eſſe perpetuum mobile vitale, per totam vitam, etiamſi ad Mathuſalemi & vltra ætatem, ſeu perpetuum potius, in ſtatu primæuo beato, perduraret; ita mechanicum alterum aliter eſſe comparatum, vt videatur, ſi Sinenſes ſaltim ſequamur, vel immortalitas corporis, vel lapis Philoſophorum ſaltim longe facilius & dabilis & demonſtrabilis.

Vti vero in machina quacunque, v. g. horologio, motor primus & mouenda si bene habeant, procedunt ordine omnia; sin alterutrum deficiat, breui corruit; sic etiam cum corde res habet, impellente, & sanguine impellendo, reliquisque hinc singulis. Quam efficax igitur sit medici auxilium, vel illud solum euicerit, de quo in præsenti, Bono cum Deo, agere animus est.

Considerare enim circa lipothymia vel syncope laborantes addecet, an *virium languor adsit*, vt præesse corpori archeus non sustineat, vndecunque demum, vt dicemus, inductus.

An *subitaneus & improuisus virium lapsus vel destructio accidat*, ita vt ex insperato æger exoluatur, concidat, collabatur, agere & viuere quasi desinat. Fit id tum in lipothymia, tum in affinibus quoque aliis eidem affectibus. An *præuiis notis, successiue* magis id præuideri queat, & sentiri.

An *pallor oris & faciei exsanguis adsit*, vultumque & totam corporis superficiem occupet, recurrentis ad principium suum sanguinis indicio, qui pallor maxime quoad genas, labia, & manus obseruandus est. Perit rosea illa tinctura, cadauerosus vero contra ea aspectus se offert.

An *aures sibilent, oculi obtenebrentur, vel splendores varii illos obambulent, grün und gelb vorn Augen* vocant, an *rotetur quasi caput*, quæ vertigo & similia singula motum inordinatum seu turbationem spirituum notant insignem.

An *anxietas adsit*, cum *calore insubito* seu in toto, seu in pectore potissimum, vel circa præcordia, *warm umbs Hertz;* nemo enim non vel edicere potest, vel aliis videndam offert adstantibus stragem insufficientium ad corpus regendum spirituum.

An *iam deficiat spiritus, suppressaque lingua palato, pulsen-*

ſentur trepidi, corde micante ſinus: an *in genua ſubſidens*, vel etiam deſubito *lapſu in terram*, ſi ſteterit, in ſellam, lectumue ſi ſederit, *prouoluatur.*

An *extrema*, tum faciei, vt naſus, tum corporis, manuum pedumque digiti *frigeant*, adeoque linquentis animi frigus adſit: an *ſine ſenſu*, *ſine motu*, *ſine reſpiratione*, quod præcipuum, viſatur corpus, mortuo per omnia ſimile.

An *velut in ſomnum feratur* ſuauem, eoque mortis experimentum, ad breue temporis ſpatium, faciat, an *ſine motibus vllis indecentibus præuiis*, conuulſiuis ſcilicet, vel ſubſequis, quo ipſo ab epilepſia dignoſcitur. His enim diſcriminari potiſſimum merentur ab inuicem affectus hi ab aliis cognati, imo non raro pro epilepſia, lipothymia ſuggeritur; an *citra ſtertorem*, *ſpumam circa os* &c. id fiat.

An *ſudore madeat frons*, *collum*, *& pectus*, vel vdore ſaltim, (ſi non effluit ſudor, ſed tantum exudet, dicitur ἐφίδρωσις) ſeu ab abeuntibus & reſolutis ſpiritibus, ſeu poris hiantibus, præ anxietate expreſſa ex glandulis cutaneis lympha, id arceſſas. Sudor nimirum cum animi defectione h. l. conſiderationi ſubiicitur, non ſeorſim, quod in ſcorbuticis, phthiſicis, alias etiam non ſyncopticis, toto die contingit.

Et quidem ſudor in fortiori ſyncope magis contingit toto quoque corpore, vnde etiam ſæpe peſſimum eſt ſignum, labaſcentis facultatis.

Quæ *ſpecies* ſit ἐκλύσεως; an *lipothymia*, (liceat ita loqui, & vocare latius paulo, ob affinitatem & præſumptionem,) ſit *epileptica*, motibus conuulſiuis prægreſſis, vel coniunctis, ſæpe enim confunduntur: an *apoplectica*, conſtante faciei vigore, pulſu & reſpiratione; an *lethargica*,

labente ægro in somnum profundiorem; an inprimis *hysterica*, in sexu sequiori, vterinis comitantibus vel latitantibus quoque symptomatibus; an *præcordialis*, seu stomachica, ita vt minera hæreat in præcordiis & hypochondriis, hæc duo enim, recte notante *Casp. Hoffmanno*, non sunt confundenda; quæ omnia probe sunt notanda, & distinguenda.

Quis æger sit *ratione ætatis*, an *infans*; in his rarior quidem est, obseruauimus tamen aliquando inter alios infantem recens natum, saltem aliquot hebdomades habentem, frequentius animo solutum, & subinde emortuum, vt vellicandus naribus fuerit, idque aliquoties factum. Idem in alio maiori, sex menses nato, vidimus, citra vllum motum vtriusque, quos emetico propinato curauimus feliciſsime, nunquam inde rediente affectu. Quin infantes quoque in lucem editi debiliores id experiuntur sæpe, aspiratione aeris, ani, & aliis mediis refocillandi.

An *fœmina*, *virgo*, *vidua*, vt inprimis constet, an syncope hysterica sit, nec ne, præsertim casibus aliis coniunctis, de quibus post. An *puer*, *vir*, *adolescens*, verbo, an *alias sanus*, quoad sensum, tum suum, tum aliorum, nam & talia exempla aliquot in praxi notauimus, quod ὀρθοστάδιοι syncope fuerunt correpti; an vero *æger*, vtrumque enim plura hinc suggerit, alia enim curatio sani, alia ægri est.

An *grauida*, in principio gestationis inprimis, quod sæpe occurrit, tum a pastu, tum a constrictione corporis, per vestimenta thoracis, & longiori mora in conuiuiis, vel alias idem patiatur.

Quo *gradu visenda* sit, an *primo*, qui ἔκλυσις dici potest, *exolutio*, lipothymia imminens magis quam præsens, imperfecta quam perfecta, leuis quam fortis. An *secundo*,

do, quam *lipothymiam* dicere poſſumus in ſpecie, perfecta, proprie & ſtricte magis eadem. An *tertio*, quæ *ſyncope* audit, ſeu lipothymia fortior, *eine ſtarcke Ohnmacht.* ἔστι γὰρ τὸ πάθος, verbis *Aretæi*, λύσις τῶν δεσμῶν τῆς εἰς ζωὴν δυνάμιος, *eſt enim affectus vinculorum poteſtatis vitam ſuſtinentis diſſolutio.*

An *quarto* denique, quæ Græcis dicitur non inepte ἀσφυξία, a defunctis plane ſæpe vix diſtinguenda vt etiam tales pro mortuis habiti & ſepulti, imo & hinc quoque reuiuiſcentes deprehenſi legantur, quod de fœmina Colonienſi notum eſt, & de peſte laborante fœmina in vicinia nouimus.

Ita vero optime diſtingui ſpecies hæ poſſunt, ſi lipothymia loco generis ſtatuatur latiori ſenſu, quod etiam cum ἐκλύσει habet commune, vt vtraque hoc pacto etiam reliquas ſub ſe comprehendat, vti notum eſt ἔκλυσιν ipſam latius ſumptam etiam ſyncopen notare *2. aphor. 41.* quo οἱ ἐκλυόμενοι πολλάκις καὶ ἰσχυρῶς *qui ſæpe & vehementer animo linquuntur*, audiunt, ſtrictiori vero dicto iam modo diſtinguuntur, quæ acceptio diuerſa de ſingulis quaſi valet ſpeciebus.

Neque hinc opus eſt lipothymiam, contra receptum vſum, dici ita καταχρηστικῶς ſtatuere, & loco huius lipopſychiam vocare, & ſyncopen de propria cordi, & præcipiti magis omnium virium lapſu accipere, lipothymiam vero ſaltim de infirmitate animali. Satis eſt, ipſius *Coi* elogio, ſolennem eſſe λιποθυμίας, *1. aphoriſm. 23.* & paſſim receptiſſimam vocem, vt alibi etiam ἀψυχίαν & aliter nominatam legas.

Qua *mora, quaue vehementia ſit conſpicua:* an *duret longius;* an *excitabilis ſit*, vel *minus.* Quo longius durat, quo

quo frequentius repetit, quo grauius vrget, eo grauior, maior & vehementior putanda eſt, & contra.

An *continua ſit*, an *periodica*. Illa dici meretur, quæ per horas plures, ne dicam dies durat, vel vno die ſæpius repetit, nec ægrum perfecte, vel non tam cito deſerit; Hæc, quæ per vices & paroxyſmos, certis vel incertis periodis, ſingulis menſibus bis, ter, quater &c. recurrit.

An *acuta*, an *chronica magis*, quod ex circumſtantiis laudatis elucet. An *diu duret affectus*, an vero *facile ceſſet*, & paroxyſmus abeat, quo ipſo etiam ab epilepſia & ab apoplexia inter alia eundem diſterminare integrum eſt. Quandoque tamen ad aliquot horas quosdam ſyncopen paſſos obſeruationes fidem faciunt; vti refert *Fernelius* de quodam, qui per viginti quatuor horas ita ſyncope correptus decubuerit.

Qualis *ſit pulſus*, an *imminutus*, *debilis*, *tremulus*, *formicans*, an vero *ad ſenſum abolitus*, qui ſine ordine & rhythmo ſaltim vibrillet & micet leuiter, *wie ein Fädchen*. Hoc ſolo ſigno optime ab apoplexia & epilepſia quoque diſtinguere licet ſyncopen.

Reſtat tamen nihilominus aliquando dubium, in grauiori caſu, ſi quis deſubito mortuus fuerit, an *ſyncopticus*, an *apoplecticus* conciderit, per anatomen decidenda controuerſia; prout in cerebro, vel corde reperta fuerit obſtructio, culpa, vel extrauaſatio, præter alias circumſtantias, apoplexiæ, vel ſyncope proprias, neque enim id citra anatomen certo demonſtrari in dubio poteſt.

An lipothymia ſit *per conſenſum* alterius cuiuscunque partis, quorſum & *hyſterica* ſeorſim ſpectat; an ſyncope *cardiaca*, κατ' ἐξοχὴν dicta, a particulari cordis, tanquam principalis partis mechanica læſa. Seu pericardii, ſeu vaſorum

ſorum cordis, ſeu ventriculorum particulari culpa & ſede propria.

Pertinent huc obſeruationes quamplures rariores, quas huc colligere vel inſerere non attinet; in aliis a vermibus, in aliis a calculis, (quales in corde Celſiſſimæ fœminæ repertos vidimus, & exemplum obtinemus) in aliis a polypo, quem vocant, qualem internum in corde illuſtriſſimi Comitis & externum vidimus, ſubter idem ſpinæ dorſi regioni innexum, & inibi radicatum ſeorſim, deſubito tandem mortui.

Quæ *prægreſſæ ſint circumſtantiæ aliæ*, quæ *aſſumpta*, an *venena*, vel quaſi talia, qualia ab aſſumptis fungis, coculis de leuante, radice hyoſcyami aliisque exempla proſtant; an *aer calidiſſimus*, exoluens, quale quid in balneis ſæpe accidit Laconicis; an *venus immodica*, an *affectus animi* grauior, *ira*, maxime in hyſtericis, terror, timor, nuncium triſte, v. g. mors coniugis, nimia verecundia, quale exemplum refert de virgine *Mandelsloh in itinerario*.

An *hæmorrhagia* vel *excretio alia* immodica & nimia, cuiuscunque generis, dyſenteria, hypercatharſis. Id maxime fit ab emeticis, & male præparatis antimonialibus, mercurialibus, ſudoriferis nimiis; in quo ſæpe valde peccant medici, qui, non attendentes naturæ ductum, violenter ſudores extorquent, & calidis tegumentis nimis ægros macerant, & velut ſuffocant, vnde aliquot mortuos nouimus. An *plagæ*, *verbera*, *vulnera*, vti exempla proſtant, quosdam inter occiſos prælio diutius decubuiſſe, pro mortuis habitos & reuiuiſcentes, ad ſe rediiſſe; vti refertur etiam de quodam, qui ter quaſi mortuus hoc pacto fuerit.

An *partus prægreſſus*, quo exantlato labore, in tene-

rioribus præſertim, etiam non fluentibus nimis lochiis, ſæpe lipothymiæ ac ſyncope vrgent, & nonnunquam dictum factum exolutæ moriuntur. An *tertianæ paroxyſmus*, quod obſeruauimus aliquoties, an *dolor grauior*, an *adſpectus rerum triſtium*, vel inſolitarum, vel durius & pro malis conceptorum, vti ſæpe vidimus V. S. etiam adſtantes, nedum ipſos V. S. paſſos concidiſſe extemplo, etiam alias robuſtos viſos.

An *febris* adſit, an *flatus extra febrim*; quod inſigne eſt diſcrimen, diuerſæ cauſæ, diuerſa curatio, diuerſa medicamenta. Nam & febribus non vna de cauſa ſymptoma hoc vitale eſt non infrequens. Vbi ad morbum quidem principalem reſpiciendum maxime, non negligendum vero eſt ſymptoma hoc vrgens.

An *dolor hypochondrii alterutrius*, an *morbus chronicus* vel *alius grauior*, qui vires exhauſerit, præceſſerit, an *nauſea inſtet* vel *vomitus*, nam & hic ſæpe, præſertim in fœminis, lipothymiam vel ἔκλυσιν affert. An vomitus cruentus, quod vidimus & notauimus ſeorſim alibi, aliquando cum reſtitutione in integrum; aliquando in aliis cum præſentanea morte, ab aneuryſmate vel varice in thorace rupto, *ἀθρόως καὶ βιαίως* ſanguine largiſſime effuſo.

An *æger vel ægra alias affectu ſæpius corripiatur*, quis *typus* reditionis, an *citra cauſam manifeſtam*, an ſit *tenerioris texturæ*. An *ſurgenti, & caput eleuanti*, vel *ſtanti*, quod ſæpe accidit, non ſufficientibus ad illum poſitum ſpiritibus, qui graue corpus mouere & attollere poſſint; an *vecto in naui*, vel *curru*, an ob ἰδιοσυγκρασίαν aliquam, vti ad conſpectum vel præſentiam felis, caſei, cancrorum, ſaltim tectorum operculo, aliisque inuiſis quidam ſoluuntur in lipothymiam; an *menſibus obſtructis* accidat, vel *nimis fluentibus*.

Nota

Nota de purgantibus ipsis, si illis, qui proni sunt ad lipothymiam, propinentur, experiri eandem sæpius, quod in fœmina & puella, non referente de consuetudine paroxysmorum syncopticorum, obseruauimus.

An *affectus hypochondriacus*, vel *scorbutus*, roboris viscerum decoctor, etiam citra iam dicta, latitet. Repetendus hinc alio titulo iam laudatus *2. aph. 41.* quoad reliqua verba: ἄνευ φανερῆς προφάσιος, *sine causa manifesta*. Verissimus est in syncope acuta & cardiaca constanti, continuata, illi ἐξαπίνης derepente vt plurimum moriuntur. Secus fit in periodica, & per paroxysmos repetente.

Licet enim reuera omnis syncope grauior sit periculosa, per consensum tamen quæ fit, sæpius est chronica, quod minus aliis occasionalibus præsentibus arguere licet & suspicari. Ex hypochondriis enim inprimis male constitutis non raro fit syncope, exemplo scorbuticorum, præsentibus grauioribus pancreatis, vel mesenterii obstructionibus, vnde in circulo suo turbatur sanguis, & ad cor regurgitare cogitur, sero deturpato & coagulabilibus acidis, austeris, tartareis atomis impraegnato.

Præsupposito ergo, in lipothymia & syncope impellentes & mouentes spiritus cessare, & sanguinem circa cordis thalamos robore suo non instructum esse quoad vires, quoad particulas spirituosas, seu deficiat, seu copiosius rarefiat & restagnet, vtrobique grumescentiam patiens grauiorem, a positiua vel priuatiua causa oriundam.

Hinc I. *spiritus labascentes, stationes suas derelinquentes quouis modo excitandi sunt.* Vtut vero vitales principaliter affecti sint, & deficiant, vnde animalium defectus presso pede consequitur; nihilominus tamen per animales interpretes illi, adeoque vtrique coniunctim excitantur, vt pristina microcosmum irradient luce.

 Exci-

Excitantur ſpiritus internis ſpirituoſis & aromaticis, interius propinatis, vel in os ingeſtis, ex vino generoſo, Rhenano v. g. ſpiritu vini, aquis deſtillatis ſpirituoſis, aqua cinam. c. v. borag. bugloſſ. meliſſ. c. v. Imo cum hæc ſæpe non ad manus ſint, commodum eſt, vti obuiis aromatibus, caryophyllis, cubebis, coſto, cinamomo. Prodeſt theriaca, confectio alkerm. eſſentia ambræ, ſpiritus roſarum, elixir vitæ Matthiol. aqua virtutum, balſamum vitæ, oleum cinamomi, liquor cephalicus. Et hæc quidem magis locum habent in ſpirituum defectu priuatiuo, & extra febrim; maxime tamen in iisdem ad circumſtantias reſpiciendum.

Excitantur externis, odoratis, & fragrantibus ſuauibus, hæc enim contactu immediato ſpiritus & vires reficiunt, vnde *Hippocratis* illud huc ſpectat, *l. de alim. c. 11. t. 1. 5. 6*: Τροφὴ γὰρ καὶ πνεῦμα, *alimentum enim etiam ſpiritus eſt*, & quicunque veloci appoſitione opus habent, his humidum ad vires refocillandas remedium optimum; quicunque adhuc velociore indigent, per olfactum, vel faciem, odoramenta applicata ori, temporibus, naribus, carpis, plantis pedum, ſcrobiculo cordis, cordi ipſi, & aliquando etiam vtero in fœminis, vt balſamo apoplectico ipſo.

Virgo ſyncoptica ad vinum guſtandum coacta, quod abhorrebat a natura, cum nullo alio medio excitari poſſet, in momento reſtituebatur peſſo, ex oleo cornu cerui, cum eſſentia caſtorei, aſæ fœtidæ, & ſpiritu volatili vrinoſo applicato, poſt, quam aliquot horas ſic decubuiſſet.

Plura vero, ſeu non vnius generis conſtitui poſſunt odoramenta hæc, nempe *ſpirituoſa*, *balſamica*, *vrinoſa*, vel *acida*, ſingula magnarum virtutum. Huius generis

ſunt

ſunt *aquæ apoplectica, aqua carfunculi aurea, aqua Anhaltina,* vinum ipſum aſperſum, balſama apoplectica, litus cordiales ex *ſpiritu formicarum, apoplectico,* cum confectione alkermes, *oleo caryophyllorum, cinnamomi, citri,* inprimis vero *ſpiritus ſalis ammoniaci vrinoſiſſimus, ſpiritus florum anthos* cohobatus, ſub nomine aquæ Reginæ Hungariæ notus, & præcipue hæc ipſa mixta; vt *aqua apoplectica,* ſpiritus ſalis ammoniaci, oleum lauendulæ verum, cum vel ſine *eſſentia caſtorii*; item balſama cordialia varia, *ſuccini, apoplecticum, polychreſtum.*

Spectat huc odoratus panis ipſius, tum recentis & calidi, cuius ope Democritus quoque per triduum vitam diſtuliſſe fertur. Si ſolus id poteſt, longe magis ſi vino generoſo imbutus, ſi toſtus fricetur cum nuce moſchata, & naribus, imo ſcrobiculo cordis, & plantis pedum applicatus fuerit.

Inter euporiſta huc faciunt, præter maſticata, etiam herbæ odoratu proficuæ, pulegium, meliſſa, abrotanum, longe optimum, roſmarinus, aliæque, imo & ipſa errhina, & inter hæc errhinum Malabaricum ſimplex, ambratum, caſtorinum &c.

Inter *acida* principatum tenet acetum. Certum eſt nil magis reſtituere ſyncopticos, & fugientes remorari ſpiritus, quam acetum vini, ſimplex vel compoſitum, rutaceum, bezoardicum &c. Hoc quippe penetrantiſſimum eſt, hoc poros reſerat, hoc archeum blande vellicat odoratum, vnde irritatus ad ſeſe facile redit, hoc reſoluit grumeſcentem ſanguinem, hoc figit rarefactionem nimiam & reſolutionem ſpirituum. Hinc ſæpe ipſis aquis apoplecticis palmam præripit, præcipue vbi vna febris, vbi calor, vbi ſalia volatilia abundant, vt in ſcorbuticis, vbi

ſudor, vbi ſcorbutus calidus adeſt. Hinc acetum cum ſpirituoſis nonnunquam ipſis commode commiſcetur, in epithematibus ad pulſus, frontem, tempora, cor ipſum in litibus & ſacculis &c.

Excitantur & odoramentis fœtidis. Spirituoſa enim illa nedum ſuaueolentia in fœminis non æque proſunt, ſed magis acida & caſtorina, vel ſola, vel ſimul inuicem & cum ſpirituoſis quoque mixta; vnde conuenit aqua vitæ mulierum, *aqua apoplectica cum caſtorio, ſpiritus & eſſentia caſtorii, aqua liliorum conuallium compoſita cum caſtorio, aqua hirundinum cum caſtorio*, interne & externe, *caſtorium* ipſum in ſubſtantia, *aſa fœtida* eiusque *eſſentia*. Idem fit plumis perdicum accenſis, ſpiritu *ſalis ammoniaci*, aliisque alibi iam recenſitis.

Excitantur *frictionibus*, v. g. labiorum, quæ ſale, aqua ſalſa, theriaca, aceto, ruta & ſimilibus, fricari poſſunt; item volæ manuum & pedum, quod tamen non locum habet, vbi ab hæmorrhagia nimia, vel hypercatharſi ſyncope oborta eſt. Reuellunt fortiter & excitant frictiones, poſſuntque hinc partes inungi ſpiritu apoplectico: maxime vero titillationes pedum, quæ multum valent.

Præſtat illud optime excutia tum alias, tum in hyſtericis inprimis, reliquis etiam non iuuantibus proficua viſa. Tacemus vellicationes narium, & quæcunque alia motum citatum inferentia, mediante ſenſu, ne acclamationes, inſuſurrationes in aures, & alia ſimilia laudemus.

Fruſtra hinc *Trallianus Galenum* carpit, quod frictiones commendauerit ſyncopticis. Virgo generoſa, alias ſana, ſodalem aliam inuiſens, ex improuiſo ſyncope correpta nullatenus excitari valet. Aduocatus medicus fruſtra applicat illo caſu conſueta. His inſufficientibus extrahi

iubet

iubet tibialia, & nudatis plantis pedum applicare excutiam, frictionemque hacce instituere. Dictum factum ad se rediens & sibi & adstantibus risum mouebat, medico probe compensato.

Excitantur *aeris* liberioris occursu, quod partim in balneis videas, a calore aeris maiori, vnde lipothymia corripiuntur, a pressione eiusdem maiori & improportionata, partim in aliis, concluso & concentrato eodem, vel fenestra aperta, vel ex conclaui progresso ægro, si nihil prohibeat. Cum virgo quædam XII. vel XIII. annorum subinde lipothymia corriperetur, non poterat curari, nisi vbi suasu nostro in aerem liberum mitteretur, vnde statim optime habebat.

Excitantur aspersione aquæ frigidæ, quod ipsum & ad partes reuocat archeum, & spiritus resolutos atque abituros quasi impedit & retinet, seu *aqua simplici* id fiat, seu *rosarum*. Valet hoc in actu præseruationis, instante lipothymia: valet & in actu curationis, magis tamen in sanis alias, vti v. g. post venam sectam, post vulnera, cautius vero vel plane non, vbi repellentia minus locum habent, v. g in variolis, febribus petechialibus, peste &c.

Hinc aqua ori perfusa, vestibusque laxatis, liberior spiritus sudorem compescit, aufugientium & stationes suas deserentium spirituum interpretem. Hinc sudor extergendus, frons fricanda, pectus detegendum, deficienti spiritui ventorum spiritus præbendi, vt loquitur *Barclaius*.

Excitantur defenso somno, & diuertentibus aliis, vnde maxime cauendum in his ab adstantibus, ne specie somni mors obrepat; quod ipsum etiam de venæsectione consequente intelligendum est, vbi post venam sectam, vel hac ipsa solum ratione & prouida cautela, somnus prohibetur.

Hinc

Hinc II. *ſpirituum reſolutio impedienda.* Vtut enim hæc ſtatua ſub priori facile locari poſſit, ſeorſim tamen id attendendum eſt; vt rectius & diſtinctim indicationibus ſatisfiat, in effectu enim ſunt contraria.

Impeditur *quiete & decubitu*, hinc in terram v. g. a venæſectione, obrepente ἐκλύσει, ſeu lipothymia, animo deficientes toto die locant; hinc quieſcendum, nec temere ſurgendum, vnde & febricitantibus & aliis facile in lipothymiam labentibus, decumbentibus vena ſecanda. Id quod vtrumque eleganti loco exprimit *Galenus l. 1. aphor. comm. 23.* Febricitantibus, *inquit*, nonnullis vſu venit inter exurgendum & deſidendum ſæpius animi defectus. Propterea ipſis reſupinis iacentibus venam aperire ſolemus. Idem vero & præſeruationis loco commodum eſt. Maiori enim robore ſpirituum egent corporis remiges ad portandum idem ὀρθοστάδιον, minori reſpectiue decumbens.

Impeditur *acidis* iam laudatis, frigore externo, vbi id licet, vel laxatione ſaltem caloris, ne fatiſcant vires, quæcunque ſcilicet ſudores impediunt extrinſecus, illa quoque impediunt reſolutionem ſpirituum. Vnde ſudor abigendus, & fruſtra ſunt, imo ridendi, qui ſyncopticum vel ſymptomaticum ſudorem potius promouere iubent, quale exemplum ſiniſtri euentus, non facta dignotione ſudoris ſyncoptici, habet *Galenus l. 1. progn. in proœm.* vbi in balneum deductus ſudans breui mortuus.

Impeditur *roborantibus*, *ſtypticis*, *opiatis*, non ſolum vbi dolores, hæmorrhagiæ, ad animi deliquium vrgentes ſæpenumero, vbi luculam vitalem diſſipant & perdunt, vbi vomitus, fluxusque alii negotium faceſſunt; verum etiam extra hoſce caſus. Strategema laudatiſſimum eſt in praxi, *Kypero* primitus vſitatum & adſcribendum. Conuenientiſſime

tiſſime ſcilicet in hac vitalium ſpirituum reſolutione ſeu λύσις τῆς ψυχῆς, *diſſolutione vitæ*, ſaltim imminente, inſtante, metuenda, in fieri datur laudanum opiatum, ſed refracta doſi, vt vlterior diſſolutio impediatur & eorum oppreſſio præcaueatur.

Vti enim diſſolutæ copiæ in prædam cedunt hoſtibus, & contra ea vis vnita fortior eſt diſperſa: ita idem hoc loco omnino fit, obſeruatur, & laudari poteſt, vnde & cum prioribus excitantibus & confortantibus poſſunt remiſceri, ſpirituoſis, cum *confectione alkermes*, addito olei deſtillati momento, & terreis præcipitantibus vſitatis, de quo mox.

Impeditur *analepticis*, tum medicamentis, tum alimentis, vt noua ſuccendicula addantur prioribus paucis, additis aromatiſatis & vino, croco & aliis, extra febrim, *puluere analeptico N. O. Minder.* vel alius, *confectio alkermes c. a. ſ. a.* iuſculis ex *chocolada*, gelatina C. C. &c. ouis item tremulis aliisque εὐπέπτοις, *tinctura coralliorum* tum alia, tum cum *ſpiritu cordis cerui.*

Impeditur porro *præcipitantibus*, *bezoardicis*, *temperatis*, aqueis, terreis & acidis interius, ſicubi æſtus ſit & rarefactio maior, ex *tinctura roſarum*, *violarum*, *fl. quatuor cordialium*, *perlis præparatis*, *magiſterio perlarum*, *coralliorum*, aqua *cordis cerui compoſ. cordiali Herc. Sax. fr. ſcorzoneræ*, *emulſionibus refrigerantibus* & *analepticis*, *ſpeciebus de hyacintho*, *diamargarit. fr. cordialibus temperatis*, *ſirupo coralliorum*, *gemmato* &c.

Impeditur *epithematibus* quoque, *ſacculis*, *fomentis* ex *ſpeciebus* pro *epithematibus cord. cordial. temperatis*, *camphora*, *myrrha* &c. ſeu coniunctim ſolida & liquida præſcri-

bantur, vt *aqua carfunculi aurea*, *apoplectica*, *Anhaltina*, additis acidis, *aceto rosaceo*, *rutaceo*; seu seorsim, illa his humectanda & imbibenda. Faciunt huc & taleoli citri a vulgo magni æstimati, neque id de nihilo est.

Verbo, ita excitandi sunt spiritus, vt rarefactione inducta maiori resolutionem debitam non impediamus, sed promoueamus & augeamus; ita impedienda resolutio, ne spiritus robore suo exuamus, vnde etiam in temperatis illis modica penetrantia interne & externe, ex croco, aceto, camphora addenda.

III. *Motus sanguinis ad extra restituendus est*, & quæcunque circulum eius interturbare queunt, remouenda, seu sanguinis inprimis grumescentia omni modo tollenda.

Restituitur & promouetur commode per *sudorifera*, & *bezoardica*, in febribus malignis, in variolis, in casu ab alto, in syncope a suffocatione & oppressione spirituum quacunque, & non ab euacuatione oriunda, vnde *spiritus Cornu Cerui*, *spiritus bezoarditus*, *tinctura* & *oleum bezoardicum*, simplex, oleosum, castorinum, volatile, *mixtura simplex*, sine & cum camphora; vel destillata quoque ipsa dulcis, *elect. diascordii*, *theriaca*, *antimonium diaphoreticum*, *bezoardicum martiale*, *aqua cardui benedicti* &c. quæ singula & grumescentiam sanguinis tollunt efficaciter, & transpirationem iuuando cor ab oppressione omni liberant.

Restituitur *Venæsectione*, in anxietatibus consimilibus, in pleuritide, variolis ipsis, in principio cessantibus, vnde vena secta prouide facta eruptio promouetur, parte dempta onerosa reliqua magis obsequa redditur, item dolore circa thoracem, siquidem id a suffocatione nimia ebullien-

lienis sanguinis oriatur. Vtut enim non temere vena secanda sit in syncopticis; certum tamen est, si a copia sanguinis, si ab euacuatione suppressa, vel nimia quoque, prouenerit, vnice hanc prodesse, saltim extra paroxysmum, & indicatione præseruatiua, id quod in vomitu cruento præsentissimo cum successu alibi docuimus. Inter alia indicium quoque huius est, si a copia sanguinis, saltim respectiua, optime fluit tunc vtplurimum sanguis; sin minus, fluere renuit magis.

Fluxilior sic redditur sanguis, & parte educta, reliquus in ordinem magis redigitur, vt pacate in riuulis suis & imperturbatus decurrat.

Adde, quod satius est v. g. in dicto casu, vt & in mensibus immodicis, vnciam vnam v. g. sanguinis cum εὐφορίᾳ emittere, reuulsionis gratia, quam libram, imo largiorem quantitatem, perdere.

Restituitur resoluentibus & absorbentibus, quo casu omnium instar & probatissimus est *puluis absorbens noster*, in quocunque fere genere laudatissimus. Hoc ipso tum alios plurimos syncopticos hypochondriacos, scorbuticos, hystericas, stomachicos restituimus; tum hoc ipso, vna cum mistura antiscorbutica solis, ægrum alibi propositum, ab omnibus pro desperato, imo & pro incantato habitum.

Tollit nimirum omne coagulum, omnem grumescentiam, omnem acorem, ponticum, austerum, omnibus satisfacit indicationibus. Inde etiam obseruauimus sæpius, dato hoc, si materia restiterit in ventriculo, per vomitum fuisse exturbatam. Hic ipsos abscessus, si qui adsunt, respicit, resoluit, educit, dissipat, syncopen vero ab abscessu

venæ arterioſæ vidit *Hollerus l. 1. de morb. intern. c. 30. in Schol.* Sin alia quis expetat, huic conſimilia eſſe debent.

Reſtituitur omnibus iis, quæ mineram in præcordiis, vel alias grumeſcentiam ſanguinis inferre apta ſunt, exterminant, annihilant, & quocunque modo tollunt, v. g. *emeticis* ipſis, quod, vt diximus, in infantibus geminis, & pluribus aliis non ſemel experti ſumus. Id ipſum in ſyncope ſtomachica & hyſterica quoque optimum eſt non raro, ſi nimirum colluuies acida, biliosa, vitioſa circa ventriculi confinia adſit. Imo ſponte naturæ vt ſæpius lipothymia vomitum futurum arguit, ita facile ſequitur, & liberatur hoc ipſo.

Reſtituitur & *purgantibus*, ſicubi hypochondria vel dicta iam peccent, adeoque indicentur, extra paroxyſmum quidem, in vermibus quoque, vbi alias anthelmintica, & inprimis allium, commendantur, experimento *Zacuti Luſitani.* Pertinent huc etiam clyſteres ipſi, in debilioribus, & quæcunque impedimenta mouendi ſanguinis mediata alia auerruncare poſſunt, ex ſuis fontibus.

Reſtituitur inprimis antiſcorbuticis, non neglecta etiam hic diſtinctione inter ſcorbutum calidum & frigidum, martialibus aperientibus, ſeri acetoſam qualitatem abunde corrigentibus, ex *ſpiritu vitrioli martis, cochlearia, tartari, tinctura martis temperata, balſamica, elixir proprietatis,* cum *ſpiritu ſalis ammoniaci*, in fœminis, vterinis. Seorſim vero caſtorina longe optima ſunt in vtroque ſexu, vtpote neruina, & ſale volatili fœta, non vno fine vtero velificantia.

Reſtituitur denique motus ſanguinis linimentis aliis ad cor, vti iam diximus; quidam theriacam commode illinunt, addendis oleis deſtillatis, macis &c. Et diæta

com-

commoda, aëre non adeo calido, cibis incidentibus, vti quidam finapi fe præferuabat ad fyncopen epilepticam difpofitus, moderatum quoque gaudium prodeft.

Cumque tertius hic canon fit inter vtrumque medius, & in fingulis, confortandi & motus fanguinis refpectus communis, poffunt huc referri quoque reliqua, quæ in ceteris poffunt defiderari. Pertinent huc potiunculæ Syluianæ, vt cum aquis cordialibus mixta alia, pulueres, fpiritus, effentiæ, firupi combinata parum & frequenter propinentur. Ita enim fubinde fuppeditatis præbiis diuifis archeus facilius in actum deducere poteft vires melius.

Sic & ligaturæ & ftricturæ modo locum habent, modo minus, & laxitas potius liberior concedenda. Illæ in doloribus, hæmorrhagiis, & aliis indicationibus; hæc in anxietatibus, & preffione aeris liberanda: quod vtrumque hinc diuerfo refpectu locum habet, pro medici arbitrio æquo.

Ita modo excitari poffunt & ftimulo egent fpiritus, fanguis, & humores reliqui, modo freno, aurigante vtrobiuis naturæ miniftrante medico.

SOLI DEO GLORIA.

REgia fi petitur diris hoftilibus armis,
Si non fuccurfum eft, imminet exitium.

Cor animæ ſedes & regia corporis extat,
Quæ vitam & regimen ſanctius inſinuat.
Inde, licet centrum non ſit, ceu fonte perenni
Phoſphorus & conſtans vnda gemella fluit.
Perpetui motus exemplum, & machina viua,
Teſtis diuini numinis indubius.
Linquitur, & ceſſat regere æquis corpus habenis,
Cuncta ſilent, vitæ vix datur indicium.
Artifici reparas ſtudio, quo machina peccat,
Et motum reparas, quo ſupereſſe queat,

HEIN-

HEINSI, sic patriæ virtutis nobilis
hæres,
Hac si non maior non minor ipse
fies.

Nobil. Dn. Respondenti de studiorum progressibus gratulatur, honoresque [illegible]tes ominatur

PR[illegible]

MOtum restituis cordis, vitamque tueris
Arte, Tibi quæ mox præmia digna dabit.

Nobilissimo Dn. Respondenti affectus & gratulationis causa scripsit

IO. ADOLPHVS WEDELIVS,
D. & P. P.

IN medica quantum profece-
rit Heinsius arte
Vtprobet, Ingenii vult da-
re signa sui:
robat, Hippocratis sequitur dum
dogmata Nostri,
m cathedram scandit Præside
VVEDELIO.
Laudo Tuum Ingenium, laudo
conamen, Amice;
Hæc, precor, excipiat digna Ti-
ara breui.

Hæcce pauca
*Clarissimo atque Doctissimo Dn. Respon-
denti, Fautori & Amico suo æstuma-
tissimo, in beneuolentiæ perpetuæ
tesseram apponere voluit, debuit*

M. CHRISTOPHORVS LE CERF,
Med. Dd. Mœno Francof.

(9)